

ФІЛОСОФІЯ ТА ПОЛІТОЛОГІЯ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ КУЛЬТУРИ

ISSN 2663-0265 (print) ISSN 2663-0273 (online)

Journal home page: <https://fip.dp.ua/index.php/FIP>

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

Таміла Олександрівна Грачевська

Кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних відносин,
Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара,
пр. Гагаріна 72, Дніпро, 49010, Україна

E-mail: persefona01@i.ua,

Марина Станіславівна Костєєва

Студентка четвертого курсу спеціальності
Міжнародні відносини, суспільні комунікації
та регіональні студії,
Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара
пр. Гагаріна 72, Дніпро, 49010, Україна.

E-mail: marinakosteeva2@gmail.com,

УДК 327.022-055.418:327.51(73+510)

Tamila Hrachevska

PhD in Historical science, Assoc. Prof.,
Assoc. Prof. of the Department of
International Relations,
Oles Honchar Dnipro National University,
Gagarina Ave., 72, Dnipro, 49010, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6214-6767>

Maryna Stanislavivna Kosteeva

Fourth-year student, majoring in International
Relations, Public Communications and
Regional Studies,
Oles Honchar Dnipro National University 72,
Gagarina Ave., Dnipro, 49010, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7007-67-19>

ПЕРСПЕКТИВИ ВІДНОВЛЕННЯ БІПОЛЯРНOSTІ У СУЧАСНОМУ СВІТІ В УМОВАХ ПОСИЛЕННЯ ПРОТИСТОЯННЯ США-КНР

Received 20 Decemder 2021; revised 25 January 2022; accepted 20 March 2022

DOI: 10.15421/352210

Анотація

Охарактеризовано сучасну систему міжнародних відносин, визначено її особливості. Особлива увага була приділена тому факту, що сучасна система міжнародних відносин суттєво відрізняється від всіх існуючих раніше, адже її становлення відбулося не в результаті завершення військового конфлікту, а в результаті розпаду двох військово-політичних блоків, лідерами котрих були СРСР та США. Визначено фактори та тенденції трансформації сучасної системи міжнародних відносин. Було підкреслено, що сучасний розвиток зброї, особливо масового ураження, унеможливує переростання протистояння між впливовими країнами у відкриту війну, адже у такому випадку обидві сторони програють більше ніж виграють, це спричиняє перехід протистояння між державами у інші площини, переважно в економічну та інформаційну. Концепція «Linkage» («Зв'язок»), що передбачає об'єднання розрізаних берегових зон Євразії під військовим впливом США, та проєкт КНР «Один пояс один шлях» були проаналізовані в контексті гіпотетичного відновлення біполярності.

Досліджено відносини США та КНР на сучасному етапі, проаналізовані сфери зіткнення їх національних інтересів і ймовірні гарячі точки за умови відновлення біполярності. Визначено проблеми та перспективи розвитку відносин США та Китаю в умовах продовження їх протистояння на міжнародній арені. Було висловлено припущення, що протистояння КНР та США за умов відновлення біполярності буде відбуватися на периферії, зокрема в Океанії, де Маршалові, Соломонові острови, Фіджі, Палау, Республіка Вануату та Республіка Вануату у протистоянні приєднуються до КНР, адже залежать від її кредитів, а Австралія і Нова Зеландія продовжать співпрацю з США у військовій сфері в рамках АНЗЮС та нового союзу AUKUS.

Розглянуто перспективи позиціонування інших державних акторів на міжнародній арені за умови утворення нової біполярності (Російської Федерації, Пакистану, Ірану, Австралії, Нової Зеландії). Було підкреслено, що вирішення протистояння КНР зі США військовим шляхом малоімовірне, адже вигіднішим для Китаю буде продовження суперечок в економічній площині, де він є конкурентоспроможним.

Ключові слова: система міжнародних відносин, біполярність, економічне протистояння, геополітика, зіткнення інтересів, глобальне лідерство, США, КНР.

Prospects for the restoration of bipolarity in the modern world in the context of intensifying confrontation between the United States and China

Abstract

The modern system of international relations has been characterized, its features have been defined. Particular attention was paid to the fact that the current system of international relations differs significantly from all existing ones, as it was formed not as a result of the end of the military conflict, but as a result of the collapse of two military-political blocs led by the USSR and USA. Factors and tendencies of transformation of the modern system of international relations have been determined. It has been stressed that the modern development of weapons, especially mass destruction, prevents the confrontation between influential countries into open war; because in this case both sides lose more than win, this factor transfers confrontation between states in other areas, mainly economic and information. The "Linkage" concept, which envisages the unification of the disparate coastal zones of Eurasia under US military influence, and China's One Belt One Road project have been analyzed in the context of a hypothetical restoration of bipolarity.

The relations between the USA and the PRC at the present stage have been studied, the spheres of conflict of their national interests and probable hot spots under the condition of restoration of bipolarity have been analyzed. The problems and prospects of the development of the relations between the USA and China in the case of the continuation of their confrontation on the international arena are determined. It has been suggested that the confrontation between China and the United States in the event of a resumption of bipolarity will take place on the periphery, in particular in Oceania, where Marshall, Solomon Islands, Fiji, Palau, the Republic of Vanuatu and the Republic of Vanuatu would join the confrontation. Australia and New Zealand would continue to cooperate with the United States in the military sphere through the ANZUS and the new AUKUS alliance.

Prospects for positioning other state actors in the international arena under the condition of the formation of a new bipolarity (Russian Federation, Pakistan, Iran, Australia, New Zealand) have been considered. It has been stressed that a solution to China's confrontation with the United States by military means is unlikely, as it would be more profitable for China to continue disputes in the economic area, where it is more competitive.

Key words: *system of international relations, bipolarity, economic confrontation, geopolitics, conflict of interests, global leadership, USA, PRC.*

Постановка проблеми.

Для сучасної системи міжнародних відносин характерна невизначеність, неоднозначність і, водночас, динамічність, що може призвести до її трансформації та докорінної зміни конфігурації сил у світі.

Остання перестановка сил на міжнародній арені, пов'язана з занепадом біполярної системи міжнародних відносин, мала позитивні наслідки як для КНР, так і для Сполучених Штатів Америки. Якщо перша у зв'язку з початком протистояння США та СРСР отримала консолідовану армію і наукові технології від СРСР, а з його розпадом позбулася його впливу і будь-яких обов'язків перед ними, то другі утвердилися як єдина наддержава і остаточно закріпили свою гегемонію в світі.

Актуальність даної наукової проблеми обумовлена потребою у дослідженні відносин між КНР та США, як таких, що можуть перерости у протистояння, і, у перспективі, трансформувати існуючу систему міжнародних відносин у біполярну. Це, гіпотетично, може

призвести до розподілу впливу між двома полюсами, представленими відповідно КНР та США, що змусить інших міжнародних акторів робити важкий вибір щодо їх приналежності до одного з них. Дослідження цієї проблематики дозволить Україні сформуванню ефективного плану дій за умови виправдання даного сценарію розвитку міжнародних відносин як одного з можливих, адже для неї обидві ці держави є важливими партнерами – США у безпековій сфері, а КНР – у економічній.

Наукова актуальність даного питання посилюється його незначною присутністю у сучасному науковому дискурсі. Хоча конкуренція китайської та американської національних економік триває вже доволі давно, зіткнення їх інтересів вийшло в політичну, геополітичну та інформаційну сфери тільки в останні роки. А отже, проблема протистояння США та КНР як актуального аспекту в міжнародних відносинах потребує більш глибокого аналізу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання відносин КНР та США ґрунтовно досліджене в працях зарубіжних вчених. Зокрема С.Гантінгтон у своїй роботі «Зіткнення цивілізацій та перетворення світового порядку» називає Китай найбільш довготривалою загрозою гегемонії США [Хантінгтон 2003]. Досліджуючи сучасну систему міжнародних відносин, корифей американської дипломатії Г.Кіссінджер акцентував увагу на тому, що китайське бачення світоустрою найбільш суперечить американському, проте є найбільш логічним [Кіссінджер 2015]. Серед науковців, що досліджували сучасні відносини США та Китаю, можна виділити роботи Буравкова А., Пархомчука О., Кальченко Т.В., Олійник В.В., присвячені особливостям протистояння цих держав в різних сферах [Буравкова, Пархомчук 2013; Кальченко, Олійник 2019]. Незважаючи на те, що на важливості американо-китайських відносин у формуванні сучасної системи міжнародних відносин наголошують багато науковців, особливості та перспективи їх розвитку в вітчизняному науковому дискурсі представлені доволі фрагментарно, що й актуалізує дослідження означеного питання.

Мета статті полягає у визначенні перспектив трансформації сучасної системи міжнародних відносин у біполярну систему під впливом посилення конкуренції США та КНР.

Виклад основного матеріалу.

Сучасна система міжнародних відносин суттєво відрізняється від всіх існуючих до неї. Існуючий світовий устрій був створений в супереч класичним правилам і функціонує за принципово новими правилами і закономірностями.

Кожна із попередніх систем міжнародних відносин була утворена внаслідок завершення військового конфлікту між учасниками цього конфлікту і встановлювала правила їх співіснування в мирний час. Коли ж існуючий світовий порядок втрачав свою актуальність, виникав новий глобальний конфлікт, що завершувався новою перестановкою сил на міжнародній арені, а, отже, утворенням нового світового порядку. Варто зазначити, що такі військові конфлікти з кожним разом охоплювали все більшу кількість міжнародних акторів.

Утворення сучасної системи міжнародних

відносин відбулося не в результаті глобального військового конфлікту, а в результаті розпаду двох військово-політичних блоків, лідерами котрих були СРСР та США.

Як вже було зазначено вище, кожен військовий конфлікт, що створював новий світовий устрій, набував більших масштабів ніж його попередник. Останнім глобальним військовим конфліктом була Друга світова війна, після завершення якої з'явилися обмеження для нового глобального військового конфлікту. Саме тому, Ялтинсько-Потсдамська система припинила своє існування в результаті завершення «холодної війни», що не була війною в класичному розумінні цього терміну

В результаті завершення «холодної війни» не було ні офіційних переможців, ні офіційних переможених, вона не завершилася перерозподілом сил між переможцями і не проголосила правила взаємодії між міжнародними акторами.

Важливо наголосити, що після завершення «холодної війни» не було підписано мирного договору, що регулював би відносини між учасниками цієї війни, закріпив би сфери впливу між переможцями. Фактичним переможцем у «холодній війні» є капіталістичний блок і США на чолі нього. Проте відсутність нормативно-правової бази з цього питання на сьогодні дає змогу не визнавати постбіполярний розподіл сил тим країнам, що від нього програли.

Потрібно відмітити, що сучасний розвиток зброї, особливо масового ураження, унеможливує переростання протистояння між впливовими країнами у відкриту війну, адже у такому випадку обидві сторони програють більше ніж виграють. Саме тому, протистояння переходить у інші площини, переважно в економічну та інформаційну. Проте практика боротьби за території впливу, методом локальних війн і збройних конфліктів зберігається як спадщина «холодної війни» і до наших часів.

Не надто потужні держави і сьогодні можуть використовуватися як геополітичний простір для ведення на їх територіях воєн між впливовими міжнародними акторами. Ситуацію ускладнює і процес глобалізації, притаманний сучасній системі міжнародних від-

носин. В умовах тотальної взаємозалежності все складніше зберігати нейтралітет, як це робили певні країни у період існування Ялтинсько-Потсдамської системи.

Отже, можна стверджувати, що впливові країни періоду Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин попри деструктивний характер «холодної війни» здебільшого зберегли свої позиції держав-лідерів на міжнародній арені і на сучасному етапі. Такими країнами є США, країни-лідери ЄС та Російська Федерація. Проте, наразі збільшився суттєво вплив й інших країн, зокрема на азійському континенті. Серед них варто виділити Китай як беззаперечного регіонального лідера і Японію та Індію як країни, що в перспективі матимуть вплив на сучасну систему міжнародних відносин.

Наразі, вплив на систему міжнародних відносин достатній, щоб трансформувати її в нову біполярність, мають лише США та КНР, які представляють протилежні моделі суспільства та державного управління, тож є логічним, що для здійснення свої зовнішніх політик вони застосовують різні інструменти. Сформоване на засадах конфуціанства, даосизму і легізму, китайське суспільство відрізняється від західного закритістю, прагматизмом, згуртованістю, ієрархічністю та ще багатьма принципами свого існування.

У цьому контексті не можна зводити прогнозування протистояння цих двох держав до банального порівняння їх військової і економічної сили.

Так, США у підтримці своєї світової гегемонії керується геополітичними концепціями, що мають на меті зберегти військову присутність США на азійському побережжі Індійського та Тихого океанів, яка виникла і посилилась в результаті геополітичного протистояння СРСР і США в Азії. Так, концепція «Linkage» («Зв'язок») передбачала об'єднання розрізнених берегових зон Євразії під військовим впливом США. За даними на 2020 рік США мають військові бази в Катарі, Бахреїні, Кувейті, на острові Дієго-Гарсія, в Малайзії, Сінгапурі, Південній Кореї, у Східно-Китайському морі, в Японії та Філіппінському морі. А також США планували посилити свою вій-

ськову присутність в Індійському океані [US Military Bases, Army Bases, Navy Bases, Air Force Bases 2020].

Натомість КНР реалізовує свій проєкт «Один пояс один шлях», морська частина якого проходить через Південно-Китайське море, Бенгальську затоку, Аравійське, Червоне та Середземне моря. Для забезпечення безпеки своїх торговельних кораблів, КНР має збільшити свою військову присутність в акваторіях морів, які знаходяться під військовим впливом США. У перспективі цей регіон може стати ареною зіткненням інтересів США і КНР.

Особливе місце серед стратегічно важливих акваторій для США і КНР посідає Південно-Китайське море. Китай давно претендує на острови Спартлі і Парасельські, стверджуючи, що історично це китайські території. Ці претензії оскаржують В'єтнам і Тайвань. Контроль над акваторіями цих островів дозволить Китаю створити перепону для судноплавства в Південно-Китайському морі [Південно-Китайське море - гаряча точка для США 2018]. Таким чином, Китай зменшує ефективність військово-морських сил США в Південно-Китайському морі. Другим важливим аспектом є перспектива використання цих островів як військових баз.

Сухопутну безпеку Китай забезпечує зближенням з Російською Федерацією і укріпленням своїх кордонів з Індією та Пакистаном. Так, у 2020 році розпочався конфлікт між Індією та КНР через приналежність штату Аксайчін та поновились суперечки за приналежність штату Аруначал-Прадеш. Це можна пояснити тим, що КНР добре обізнаний у підтримці США національних, політичних або релігійних сепаратистських угруповань у тих країнах, міць яких вони мають на меті підірвати. Зважаючи на це, для Китаю є дуже важливим вирішити питання проблемних периферійних територій швидко і на свою користь.

Ще одним театром дій в ймовірному протистоянні може стати Океанія. Так, КНР вже давно надає кредити країнам тихоокеанського регіону, що розвиваються. В такий спосіб вона не тільки розширює свою економічну присутність, а і отримує військовий контроль

над їх акваторіями. Оскільки багато з цих країн не здатні повернути зовнішній борг Китаю, вони погоджуються на підписання не вигідних договорів, за якими їх територія може використовуватися для економічних потреб КНР. На сьогодні відомо про наявність таких договорів з Соломоновими островами, Республікою Керібаті, Республікою Вануату, Фіджі, Палау, Маршалловими островами та деякими штатами Мікронезії [Оверченко, Невельський 2020].

Контроль США в Океанії забезпечується наявністю військового блоку між США, Австралією і Новою Зеландією, що має назву АНЗЮС і має на меті забезпечення безпеки, а також просування інтересів США в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. До 2020 року відносин Китаю як з Австралією, так і з Новою Зеландією стабільно зміцнювались, але оскільки це є американська зона інтересів США почали сприяти загостренню цих відносин. У цьому контексті 16 вересні 2021 року був створений союз Австралії, Великої Британії і США – AUKUS, прихована мета створення якого, на думку експертів, полягає у тому, щоб протистояти загарбницьким діям КНР, та надалі підтримувати стабільність в регіоні. Крім цього, ще у 2020 році, країни дійшли згоди про необхідність посилення співпраці в сфері оборони в акваторії Південно-Китайського моря. Такі домовленості були досягнуті під час переговорів у Вашингтоні за участю глави МЗС Австралії Меріс Пейн і глави Міноборони країни Лінди Рейнолдс з їхніми американськими колегами Майком Помпео і Марком Есперо.

І останньою точкою зіткнення інтересів КНР та США може стати Афганістан і Пакистан, які неодноразово опинялися у фокусі інтересів двох держав. Важливо враховувати ту обставину, що КНР має територіальні суперечки з Пакистаном.

Проте, на сьогодні, вирішення протистояння КНР зі США військовим шляхом малоймовірно, адже Китай чудово розуміє, що у його суперника військовий досвід значно більший. Вигіднішим для Китаю буде продовження суперечок в економічній площині, там де вони, до речі, і виникли. Варто брати до уваги ту

обставину, що суспільство США, як і його політичні лідери, часто ототожнюють поняття «національних інтересів» з поняттям «бізнес інтересів».

КНР та США – дві найсильніші світові економіки. Для обох країн економіка є важливим інструментом здійснення зовнішньої політики. Так, США використали програми надання кредитів європейським країнам, для їх відновлення після Другої Світової війни, що, разом з військовою присутністю, дозволило їм закріпити європейський континент як зону свого впливу. Якщо військовий елемент лише дозволяє здобути контроль над бажаною територією, то економічна інтеграція в регіоні впливу дозволить утримувати здобутий контроль протягом довгого часу. США використовують економічне партнерство не лише для здобуття ресурсів, освоєння ринків, збуту товарів, а, більшою мірою, для поширення американських цінностей по всьому світу. Цей процес отримав назву вестернізація і широко використовується у сучасних міжнародних відносинах. Основні ідеї, що поширюються США, – ліберальна ідеологія та ринкова економіка. В наш час країни Латинської Америки, Європи, пострадянського простору і навіть Близького Сходу в більшій або меншій мірі поділяють ці цінності. Проте в Азії моделі розвитку, пропоновані США, не засвоюються або ж засвоюються незначною мірою. Азійські країни мають власний світогляд та цінності, які ближчі до китайських, проте зовсім не є ідентичними. Також КНР є лідером в азійському регіоні і має тісні економічні зв'язки з усіма країнами, відмова від яких не буде вигідною для країн АТР.

Розвиток економіки Китаю іде в розріз з національними інтересами США, які сподівались, що глобалізація, вільна торгівля та Інтернет, інтегрує КНР в систему міжнародних відносин за Рах Americana. Проте Китай не тільки створив свою унікальну економічну модель, але й перетворився на головну економічну загрозу для США. Якщо у військово-політичній складовій протистояння лідирує США, то в економічній – вони змушені лише запобігати ще більшому економічному впливу КНР у світі.

Останнім часом теза про практично неминуче виникнення нової біполярності в формі протистояння Китаю і США з сміливого припущення перетворилася у повноцінне прогнозування майбутнього світового устрою, породжуючи безліч міркувань про те, яким буде характер міжнародної політики після кризи 2020 року, породженої епідемією коронавірусу.

Можна припустити, що майбутньою новою системою міжнародних відносин буде нова біполярність. Небезпека цього сценарію полягає в тому, що на цей раз біполярність виявиться радикальною і в зв'язку з цим не виключено, що досить короткою. Причина в тому, що вона виникне в рамках глобальної взаємозалежності міжнародних акторів, і єдиної світової ринкової економіки, що не було притаманно світо устрою часів «холодної війни».

Натомість сьогодні жодна країна не зможе притримуватись повної ізоляції ні у питанні економіки, ні у питаннях безпеки. Нова біполярність буде поєднуватися зі збереженням економічної взаємозалежності. Адже немає серйозних підстав сподіватися, що обмеження свободи рухів товарів, капіталів і людей, які впроваджують КНР та США, допоможуть зруйнувати взаємозалежність держав в рамках глобального ринку. До того ж вони самі не зможуть відмовитися від економічного партнерства один з одним.

Зовнішні і внутрішні політики США і КНР, їх економіки є логічним продовженням їх соціальних устроїв. Враховуючи, що важливість недержавних міжнародних акторів у сучасній системі міжнародних відносин зростає і буде зростати у подальшому, несумісність світобачення між громадськими рухами і представниками транснаціональних компаній буде відігравати ключову роль в майбутньому протистоянні.

Посилення взаємозалежності торкнеться і протистояння на держаному рівні. Адже ані США, ані КНР не зможуть одноосібно домінувати в будь-якому регіоні. Наприклад, ніякий тиск США на своїх союзників не зможе змусити їх розірвати економічне партнерство з Китаєм, адже його домінування в світовій

економіці стає беззаперечним. Це підтверджується його зв'язками з Австралією, ЄС та Латинською Америкою, попри вплив в цих регіонах США.

Основним військовими партнерами США є країни-члени НАТО. На сьогодні все більше європейських країн відмовляються від підтримки військових операцій за межами регіону, прагнучі зберегти людські і економічні ресурси. Американсько-китайська біполярність може як згуртувати союз під страхом нової зовнішньої загрози, так і посилити існуючі розбіжності та напруженість між членами НАТО, в кінцевому підсумку руйнуючи основні союзи.

У відповідь на підйом Китаю, США посилюють партнерські відносини з кількома країнами Азіатсько-Тихоокеанського регіону. США дотримуються формальних договірних зобов'язань з Японією, Філіппінами, Південною Кореєю та Таїландом, і неформального, але не менш важливого партнерства у галузі безпеки та оборони з Малайзією, Сінгапуром, Тайванем та В'єтнамом. Формування балансуєчої коаліції проти Китаю в Азії матиме певні особливості. Враховуючи економічну залежність регіону від Китаю азіатські країни волітимуть підтримувати гарні відносини з Пекіном, у питаннях економічної співпраці, і з Вашингтоном, щодо військового співробітництва.

Багато експертів заслужено називають Китай головним зовнішнім гравцем в Латинській Америці. В 2016 року в доповіді ООН, присвяченій прямими іноземними інвестиціями, відзначався зростаючий вплив Китаю у Латинській Америці [Китай потеснив економічні позиції США в Латинській Америці 2017]. Насьогодні КНР вже потіснила США з позиції головного торгового партнера Бразилії, Чилі та Перу.

Країни Латинської Америки вже давно проводять політику витіснення США із свого регіону, тому посилення їх співпраці з Китаєм цілком логічне. Хоча підстав вважати, що воно реалізуватиметься в військовій сфері немає, БРІКС (Бразилія, Росія, Індія, Китай та Південна Африка) є важливим союзом для Китаю. Хоча їх колективна економічна вага

вже велика (вони складають більше чверті світового ВВП), БРІКС далекі від згуртованості у єдиний військово-політичний союз. Країни мають розбіжності в економічних та політичних питаннях, до того ж різняться в рівнях економічного розвитку та формах правління.

Шанхайська організація співпраці (ШОС) страждає від аналогічних проблем, які не дозволять їй стати згуртованим геополітичним блоком. Організація, яка включає Китай, Російську Федерацію, Казахстан, Киргистан, Таджикистан та Узбекистан, була створена для протидії радикальному ісламу та впливу США в Центральній Азії. Але окрім цих двох спільних цілей, організація не може консолідуватись щодо інших стратегічних цілей. Відбувається і конкуренція Російської Федерації та КНР за вплив у Центральній Азії.

Важливо враховувати й розвиток відносин Китаю ще з одним міжнародним гравцем — Російською Федерацією. Китай та Росія мають багато спільних інтересів, такі як протистояння із Заходом, відкидання моделі ліберальної демократії, яку просувають США, невдоволеність військовою присутністю США у Центральній Азії, та агресивна зовнішня політика щодо країн-сусідів. Проте слабким місцем у цьому союзі буде бажання КНР стати домінуючою силою, і навряд чи Росія б погодиться на позицію другого партнера.

Варто приділити увагу союзу Ірану та Китаю, який може цілком змінити баланс сил на Близькому Сході. Найбільші наслідки для геополітичного становища Китаю на Близькому Сході буде мати розміщення військового контингенту в Ірані, проведення спільних навчань та обміну розвіданими між КНР та Іраном, розміщення китайської військової авіації на іракських авіабазах, також укріплення іранської протиракетної оборони задля протистояння США.

Можна припустити, що найгарячіше протистояння між КНР та США, як і у випадку «холодної війни», буде відбуватися на периферії, а саме в Океанії. Насьогодні є всі підстави вважати, що Маршалові, Соломонові острови, Фіджі, Палау, Республіка Вануату та Республіка Вануату у протистоянні приєднаються до КНР, адже залежать від її кредитів.

Натомість, Австралія і Нова Зеландія продовжать співпрацю з США у військовій сфері в рамках АНЗЮС та нового союзу AUKUS. Проте не варто очікувати, що союзники США у в Океанії відмовляться від економічного партнерства з КНР.

Висновки.

В результаті проведення дослідження встановлено, що США як діючий глобальний лідер втрачає свою одноосібну і безумовну гегемонію. Натомість з'являються міжнародні актори, що можуть створювати йому конкуренцію у певних регіонах, а в перспективі і на глобальному рівні. Найбільше занепокоєння в США викликає КНР, яка за сукупною національною могутністю хоч і займає друге місце в світі, поки що не зможе за короткий термін позбавити США позицій глобального лідера. Це зумовить їх тривале протистояння і створення двох центрів сили. А, отже, перспектива реновації біполярності стає цілком реальною.

Особливість протистояння США і Китаю у порівнянні з протистоянням СРСР та США у період «холодної війни» полягає в тому, що їх ідеології, форми державного управління, зовнішньополітичні орієнтири та пріоритети є логічним продовженням їх суспільних устроїв, культур і національної ментальності. Китайський і американський підхід до розвитку своїх держав є кардинально різним, а часом протилежним. Зіткнення двох протилежностей є закономірним і природним, а тому неминучим. Друга особливість нової біполярності - це засоби її реалізації та підтримання. Вони переважно економічні, перспективи переростання протистояння в збройні конфлікти є лише на периферійних територіях. Зважаючи на це, біполярність майбутнього буде мати не деструктивний, а конструктивний характер, це буде конкуренція двох економік, від якої виграють всі, як глобальні лідери так і невеликі держави, що матимуть змогу балансувати між двох сил та обирати вигідне для себе партнерство.

Проте наведений вище фактор взаємозалежності унеможлиблює закріплення сфер впливу між КНР та США, або ж створення конфронтаційних військових блоків. Традиційно, для більшості країн світу США є гаран-

том безпеки, а Китай – стратегічним економічним партнером. Це дає можливість менш впливовим міжнародним акторам балансувати між двох політик, проте породжує боротьбу між глобальними лідерами за їх підтримку.

Бібліографічні посилання

- US Military Bases, Army Bases, Navy Bases, Air Force Bases.* (2020). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.cobases.com> (дата звернення 20.10.2020)
- Буравкова, А., Пархомчук О.С. (2013). Американсько-китайські відносини в постбіполярну епоху: глобальний і регіональний вимір. *Політичний менеджмент*, 59. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/buravkova_amerykansko.pdf (дата звернення 08.11.2020)
- Кальченко Т.В., Олійник В.В. (2019). *Лідерські амбіції Китаю та США у парадигмі глобальної біполярності*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2018/30964/ep_42_15.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення 03.11.2020)
- Киссинджер, Г. (2015). *Мировой порядок*. М.: ASTPublishers.
- Китай потеснил экономические позиции США в Латинской Америке.* (2019). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://eurasia.expert/kitay-potesnil-ekonomicheskie-pozitsii-ssha-v-latinskoj-amerike/>(дата звернення 21.10.2020)
- Оверченко, М. Невельский, А. (2020). *Китай тайно одолжил развивающимся странам более \$200 млрд.* [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.vedomosti.economics/articles/2020/04/03/827081-kitai-odolzhil-razvivayuschimsya-bolee> (дата звернення 17.11.2020)
- Південно-Китайське море - горяча точка для США.* (2018). [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.bbc.com/ukrainian/world/2011/06/110615_china_sea_usa_it (дата звернення 09.12.2020)
- Хантингтон, С. (2003). *Столкновение цивилизаций*. М.: ООО «Издательство АСТ». [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://yanko.lib.ru/books/politologiya/huntington-stolk_civil-a.htm (дата звернення 07.11.2020)

References

- Buravkova, A. & Parhomchuk, O.S. (2013). Amerikans'ko-kitajsk'i vidnosini v postbipolyarnu epohu: global'nij i regional'nij vimir [US-China relations in the post-bipolar era: the global and regional dimension]. *Politichnij menedzhment*, 59. Retrieved November 8, 2020 from https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/buravkova_amerykansko.pdf (in Ukrainian)
- Hantington, S. (2003). *Stolknovenie civilizacij* [Clash of Civilizations]. М.: ООО «Izdatel'stvo AST». Retrieved November 7, 2020 from http://yanko.lib.ru/books/politologiya/huntington-stolk_civil-a.htm (in Russian)
- Kal'chenko, T.V.. & Olijnik, V.V. (2019). *Liders'ki ambicii Kitayu ta SShA u paradigmi global'noi bipolyarnosti* [Leadership ambitions of China and the United States in the paradigm of global bipolarity] Retrieved November 3, 2020 from https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2018/30964/ep_42_15.pdf?sequence=1&isAllowed=y (in Ukrainian)
- Kissindzher, G. (2015). *Mirovoj poryadok* [World order]. М.: ASTPublishers. (in Russian)
- Kitaj potesnil ekonomicheskie pozicii SShA v Latinskoj Amerike (2019)* [China squeezes US economic position in Latin America]. (2019). Retrieved October 21, 2020 from <https://eurasia.expert/kitay-potesnil-ekonomicheskie-pozitsii-ssha-v-latinskoj-amerike/>(in Russian)
- Overchenko, M. & Nevel'skij, A. (2020). *Kitaj tajno odolzhil razvivayushchimsya stranam bolee \$200 mlrd.* [China has secretly lent more than \$ 200 billion to developing countries] Retrieved November 17, 2020 from <https://www.vedomosti.economics/articles/2020/04/03/827081-kitai-odolzhil-razvivayuschimsya-bolee>(in Russian)
- Pivdenno-Kitajsk'ke more - garyacha tochka dlya SShA* [South China Sea - a hot spot for the United States]. (2018). Retrieved December 9, 2020 from https://www.bbc.com/ukrainian/world/2011/06/110615_china_sea_usa_it (in Ukrainian)
- US Military Bases, Army Bases, Navy Bases, Air Force Bases.* (2020). Retrieved October 20, 2020 from <https://www.cobases.com>